

MALI LIST

TEDNIK ZA NOVICE IN POUK.

Številka 20
C. C. Post.
Licejska knjižnica (Dr. Puntar)
LJUBLJANA (JUGOSLAVIJA)

Izhaja vsak petek opoldne.

Naslov: Trst-Trieste
Casella Centro 37

ali pa: via Geppa 17/III.

Izdaja: konsorcij Malega lista

Slovenski urednik pred sodiščem

«Goriška Straža» je bila minuli četrtek na zatožni klopi, ker je objavila o Veliki noči članek «Ne bojte se njih, ki umorijo telo». Trije sodni svetniki so sodili urednika Poldeta Kemperleta, državni pravdnik pa je tirjal kazen za urednika. Našega tovariša je zagovarjal dr. Stecchina (republikanec), sošolec obtoženca. V sodni dvorani so bili poročevalci domačih, tržaških ter drugih listov, med temi tudi urednik rimskega dnevnika «Giornale d'Italia».

Kaj je Kemperle zagrešil?

Odgovorni urednik «Goriške Straže» je obtožen: Zločina hujskanja k mržnji med socialnimi razredi in s tem hujskanja slovenskega prebivalstva k mržnji proti italijanskemu, trdeč, da slovensko ljudstvo hodi danes svojo temno pot, njegov delež je preganjanje, bič po njegovih ramenih, njegove silne nove pretepajo, njegove žege zaničujejo, njegovo govorico oblivajo s sramoto. Meja krivice in trpljenja je vrhana; 2. je obtožen zločina hujskanja k mržnji med socialnimi razredi, ker je v številki 36. «Goriške Straže» priobčil dopis iz Tolmina, v katerem hujska slovensko ljudstvo proti italijanskemu, trdeč, da oblastva samovoljno vladajo nad Slovenci in jih preganjajo, ne menec se za škodo, ki jo povzročajo.

Državni pravdnik govori.

«Z mirno vestjo morem trditi, da sem pri presojanju teh člankov pokazal vso pravičnost in širokogrudnost in da nisem nastopil z obtožbo, dokler ni «Goriška Straža» šla čez meje, ki jih dopušča zakon. Meje v katerih se sme svobodno gibati časopisje, so v Italiji zelo široke. Zakaj ne najdeš države, ki bi bila tako svobodna kot je Italija, ni ga bolj plemenitega in čustvenega naroda kot je italijanski. Italijanski narod ni sposoben zatirati drugih ljudstev, preveč velikodušnosti in plemenitosti je v njem, da bi zmoget to delati. Toda italijanski narod ni samo plemenit, on je tudi pogumen in odločen ter zna z železno roko zadeti ljudi, ki bi si drznili dotikati se njegove časti!

Tu pred vami, gospodje sodniki, stoji obtoženec, ki je zagrešil zločin, da je hujskal svoje rojake k mržnji do italijanskega ljudstva. Kako velik je njegov zločin, vam bo jasno, če vam povem, da v goriski deželi skoro vsak slovenski kmet, tudi najrevnejši, čita «Goriško Stražo». In ta veliki vpliv je obtoženec izrabil v to, da je hujskal proti italijanskemu ljudstvu.

V uvodniku «Ne bojte se njih, ki umorijo telo...» je «Straža» trdila, da je slovenski jezik zasramovan. Kdo ima korajžo, da vzdrži to trditve? Pojdite po cesti in povsod boste čuli, da se Slovenci pogovarjajo v svojem jeziku in nihče jim ne brani tega. Pojdite v ostarije, gospodje sodniki, tudi tam se svobodno govori slovensko.»

„Andate a Lubiana“.

«V dopisu iz Tolmina trdi «Straža», da sta bila dva sodnijska uradnika odstavljena iz političnih vzrokov, ker sta zavedna Slovenca. Res pa je, da je bila država prisiljena odpustiti, ali premestiti nekatere slovenske sodnike. Ali naj mar država trpi sodnike, ki so kljub prepovedi v uradu govorili slovensko? Dolžna je bila, take sodni-

ke odstraniti! Če nočejo govoriti italijanskega jezika, — naj gredo v Ljubljano!

Gospodje sodniki, slovensko ljudstvo je mirno, ponižno, krotko in delavno. O tem sem se v teh osmih mesecih prepričal. To ubogo ljudstvo pa mešajo brezvestni agitatorji, vzbujajo nezadovoljstvo med njim, ga hujskajo proti državi in to je v škodo nam in zapeljivemu ljudstvu. Enega glavnih predstavnikov te nesrečne politike vidite na zatožni klopi, gospodje sodniki. Predlagam vam, da ga radi zločina hujskanja proti italijanskemu ljudstvu obsodite na 6 mesecev ječe.»

Govor branitelja.

Kemperletov odvetnik Stecchina je izvajal:

«Ko sem prevzel zagovor svojega sošolca, urednika Kemperleta, sem se začudil, kako je napravilo državno pravdnništvo iz navadnega nedolžnega članka velik državni zločin. Vsi listi v Evropi imajo običaj, da o veliki noči priobčijo uvodnik, v katerem razvijejo eno izmed velikih misli, ki jih je prineslo krštanstvo. Urednik Kemperle je priobčil članek, ki razglablja o ideji pravice. Smisel vsega članka je ta: Slovensko ljudstvo bo s svojo zdravo silo šlo skozi vse težave sedanjih dni in se bo dvignilo k napredku...»

Državni pravdnik: «Ko bo združeno z Jugoslavijo!»

Dr. Stecchina: «Nisem tako brihten, da bi mogel zapaziti v vsem članku eno samo besedo ali misel na Jugoslavijo. Pač pa trdim to: Če trdimo mi, da gredo vse trditve onega uvodnika na račun italijanskega «ljudstva», potem mi sami postavljamo italijansko ljudstvo v blato! Ali nam je tega treba? Ali naj ponižujemo italijansko ljudstvo? Res ni nam treba tega storiti.»

Obtožnica išče zločina v besedah «Straže», da «hodi slovensko ljudstvo svojo temno pot». Gospodje sodniki, zapopimo se za hip v dušo slovenskega naroda in priznali bomo: To je res! Napreden in visoko razvit dvamilijonski narod živi od izvira. Soče do Prekmurja. Ta narod je hrepenel z vso mladostno silo h svobodi, h povzdigu, pa sredi poleta ga je ustavila zgodovina. Razdeljen je med tri države; Slovenci bivajo v Jugoslaviji, v Italiji in v avstrijski republiki. Ali mar ni pot, ki je hodi slovenski narod, temna? To je težka tragika zgodovine in vsak razsoden državljani bo znal spoštovati bolest ljudstva, ki ga je zgodovina potisnila na temno pot.

Glede dopisa iz Tolmina pa ugotavljam: Dopis je popolnoma resničen. Dva uradnika sta bila odpuščena iz političnih motivov. «Straža» je pisala, da se državni organi ne menijo za škodo, ki bo radi tega nastala. Škoda se je res zgodila, ker delo na tolminski sodnici je zastalo, ko sta omenjena uradnika bila odpuščena in kdo ima pogum, kratiti slovenskemu listu pravico, da kritizira ukrepe državnih organov? Nihče na svetu ni nezmožljiv, tudi državni uradniki ne. Gospod državni pravdnik je v svojem govoru ostro kritiziral slovensko politiko; polno pravico ima, da dela to. Toda tudi Slovenci imajo polno pravico, da presojuje in tudi obsojuje politiko vladnih organov.

«Goriška Straža» v tem članku ni žalila ne države, ni hujskala proti Italiji, ne proti italijanskemu ljudstvu.

Državni pravdnik: «Kdo je tedaj tisti, ki zasramuje slovenski jezik?»

Dr. Stecchina: «Ali misli g. državni pravdnik, da pade ta obtožba na cel italijanski narod? Odločno zavračam to trditve! Če pa nesposobni, omejeni državni uradniki ne zadovoljijo pravičnih zahtev Slovencev, se sme slovensko ljudstvo pritoževati, sme svoje trpljenje razkriti.

Gospodje sodniki, apeliram, oziraje se na tradicije tiskovne svobode v Italiji, na vas, in predlagam, da urednika Kemperleta oprostite vsake krivde.»

Razsodba.

Po razpravi se je senat umaknil na posvet in ob 8. uri zvečer je predsednik razglasil: Leopold Kemperle se kot urednik «Goriške Straže» pogojno obsodi na 4½ mesečno ječo ter 75 lir globe.

Kdo je Leopold Kemperle.

Leopold Kemperle je iz Hude Južne doma ter ima 36 let. Gimnazijo je dovršil v Gorici, vse razrede in zrelostni izpit je napravil z odliko. Ne smemo pozabiti, da je bil Kemperle začetnik nove dobe med goriskim dijaštvom. Do tedaj je bilo med študenti izven šole edino opravilo veseljačenje in kroka-

nje. Kaj vse bi znale povedati stene pri «Pompirju», pri Rajhu, pri Črnem Orlu, pri Mizeritu itd. Tedaj pa se je začela nova doba, kateri je utrla pot organizacija katoliško-narodnega dijaštva; dijaštvo je jelo resno študirati ter se organizirati. Po dovršeni latinski šoli je študiral Kemperle pravo na Dunaju. Ko je jus absolviral, ga je pozval poslanec dr. Korošec, sedanjí minister v Beogradu, v uredništvo «Mariborske Straže». Kemperle se je silovito izpostavljal v borbi zoper Nemce. Pred sodni je so ga pogosto tirali. Ko je leta 1914, izbruhnila vojna, so ga hotela oblastva aretirati, Kemperle pa je zbežal na Gorisko, kjer ga je naše največje združeno podjetje na Primorskem, čevljarska zadruga v Mirnu, imenovalo za tajnika. Vsled vojne vihre je moral tudi on bežati nazaj na štajersko. Po končani vojski se je vrnil v ljubljeno domovino, da postavi vse svoje sile v službo naroda. Sprejel je uredništvo «Goriške Straže», nekaj časa tudi «Gospodarskega lista». Kemperle je bil med prvimi siritelji kmetsko-delavske zveze ter je zelo intenzivno sodeloval pri prosvetnem gibanju.

Ti pred državnozbornskimi volitvami so ga oblastva dala aretirati, da tako odtegnejo delavno silo delu za ljudstvo. Sedaj je spet padla težka oblastvena roka nadenj ter ga obsodila na 4½ mesečno ječo. Vse naše ljudstvo sočustvuje z neustrašnim vojakom, mi pa mu pošljamo tople in iskrene tovariške pozdrave.

Male novice

Mali koledar.

Petek, 17. oktobra: Marjeta Alakok. — Sobota, 18.: evangelist Luka. — Nedelja, 19.: posvečevanje cerkva. — Ponedeljek, 20.: Janez Kant. — Torek, 21.: Uršula. — Sreda, 22.: Kordula. — Četrtek, 23.: Severin. — Petek, 24.: nadangel Rafael.

Goriška Mohorjeva družba.

izda v kratkem za 1925. naslednje knjige: 1. Veliki koledar, bogato ilustriran s prispevki premnogih javnih delavcev vseh panog. 2. Roman ruskega pisatelja Danilevskega „Na Indijo“. 3. Povest „Preužitkarji“ od pisatelja Raisa. 4. Prelepo „Gospodarsko čitanko“, ki prinese polno gradiva za Gorjane, Vipavce, Kraševce, Brice, Notranjce in Istrane. V njej so sestavki strokovnjakov inž. Podgornika inž. Rustje, Franceta Magajne, Justa Ušaja in mnogo drugih.

Občinskim tajnikom!

Na vsa županstva so bila razposlana vabila na zborovanje tajnikov, ki se bode vršilo v Trstu v nedeljo 19. t. m. ob 11. uri v dvorani konservatorija Tartini (nasproti hotela Moncenisio). Na zborovanje so povabljeni vsi gg. poslanci in zastopstvo tiska.

Jadranska banka v težavah.

Prejšnji teden so začeli vložniki pritiskati na vrata Jadranske banke (Banca Adriatica) v Trstu. Vse je hotelo dvigniti svoj denar. Razširile so se govorice, da banka slabo stoji, da denar ni varen v nji. Vsled nenadnega navala na blagajne je morala banka zapreti in nehati z izplačili. To je tudi sporočila v nekaterih listih javnosti. Neka skupina bankirjev je šla med tem v Rim prosit pri vladi pomoči in denarja, da se zavod reši zadrege. O stvari bomo pisali obširneje.

Našim naročnikom.

Vse stalne naročnike uljudno prosimo, da prav kmalu poravnajo svoj mali dolg za tekoče leto 1924. Poslužujte se najraje priloženih rdečih položnic čekovnega urada. Kdor pošlje z navadno pošto nakaznico, naj napiše odzadaj cel svoj naslov. Zgodilo se je že, da smo dobili poslan denar, pa ne vemo, kdo ga je poslal, ker ni bilo na nakaznici nič napisanega. Včasih pa je v eni vasi več naročnikov istega imena in priimka, zato naj ne manjka tudi hišna številka.

Koncert «Mladike» v Gorici.

Dne 26. t. m. bo priredil pevski zbor mladega in živahnega društva «Mladike» svoj prvi večji koncert. Značilno je, da sestoji pevski zbor po večini iz mladih obrtniških delavcev in vajencev, ki pa hočejo pokazati, da so tudi oni sposobni nastopiti v koncertni dvorani. Koncert prične ob 4. uri popoldne v dvorani Trgovskega doma. Cene po 8, 6, 4 in 2 liri. Koncert je zlasti namenjen društvenikom po deželi.

Kako je s politiko

V Italiji.

Pravzaprav se v Italiji ne sme govoriti o politiki, ker Italija nima državnega zbora, kakor druge države v Evropi. Kdor se meša v politiko, ga zmerjajo, da je «politikant». Vladati sme le eden, drugi pa ubogati, kakor je že rekel stari pesnik: Eden bodi vladar, drugi pa naj ga ubogajo.

Seveda tudi v Italiji niso vsi zadovoljni s sedanjim stanjem. Državljanov je 40 milijonov, od teh jih je 39 milijonov «politikantov». Njihovi zastopniki so v raznih strankah, ki tvorijo opozicijo. Fašiste je dosedaj podpirala edino le še liberalna stranka, ker čuti, da tudi ona nima pravih tal med ljudstvom. V liberalni stranki se družijo največ kapitalisti in njihova žlahta, tudi še stari profesorji, ki žive v spominih mladih let. Mussolini ve, da se take stranke ni bati kdovekaj, zato ji malo spoštovanja skazuje.

Pa še liberalci se puntajo.

Kapitalisti, ki so denarni očetje fašizma, so začeli preudarjati, če ni morda že vse te gorjačarije zadosti. Ostali svet se že preveč spogleduje nad razmerami v Italiji in to ima tudi v gospodarskem oziru svoje slabe nasledke. Zato so tudi sami kapitalisti namignili, naj se neha z gorjačo in naj se začne bolj mirno in pohlevno delati v državi. Ker ta migljaj ni nič izdal, so liberalci naredili zbor svoje stranke v Livornu. Na zboru jih je bilo 70 od sto za mir in red, le 30 od sto za gorjačo. Tako so tudi liberalci postali «politikanti».

Kaj hoče opozicija.

Opozicija ali «politikanti» hočejo doseči odstop ministrskega predsednika Mussolinija. On pa se trdno drži svojega sedeža in nobena rotitev ga ne gane. Javno je rekel, da nobena vlada ne pade, ako sama noče. On pa noče pasti, torej ne bo padel. Zdi se, da v notranji politiki ni nobenega sredstva, da bi odstaveli Mussolinija. Če bo pustil vlado, jo bo vsled svojih osebnih razmer ali vsled kakih dogodkov, ki bi bili v zvezi z zunanjo politiko. Podobno je bilo z Napoleonom prvim in tretjim na Francoskem. Saj tudi Pašič v Jugoslaviji ni padel, dokler niso od zunaj s pestjo pomignili.

Kako pa Jugoslavija.

Pašič ne more pozabiti, da je bil toliko let gospodar v Srbiji in v Jugoslaviji. Proti novi vladi intrigira na vse načine. V državnem zboru ji ne more do živnega, ker ima vlada večino, zato pa dela krstovo delo v armadi in na kraljevem dvoru. Svojo radikalno stranko drži trdno skupaj, ker imajo mnogi poslanci in bivši ministri polno masla na glavi in vidijo edino le v Pašiču rešitelja. Nova vlada trdi namreč, da zapori niso le za male tatiče, ampak tudi za velike tate. Ta strah pred pravico drži radikalce skupaj.

Generalska vlada.

V Srbiji je bila in je še navada, da hočejo visoki oficirji komandirati kralja in ministre. Obstojata med oficirji dve društvi: bela roka in črna roka. Znano je, da so leta 1903. oficirski zarotniki ubili kralja Aleksandra Obrenoviča in njegovo ženo Drago. Tudi sedanji kralj Aleksander Karadžordžević se ne čuti popolnoma varnega pred kako zaroto. Pašičevci z obilnimi denarnimi sredstvi, nakradenimi iz državnih blagajen, in pa z nacionalistično hujskarijo delajo med oficirji proti vladi in proti kralju politiko sovraštva in nepokorščine. S tega vidika imata kralj in vlada težavno stališče, ker se v vodstvo državnih stvari meša tajna generalska vlada.

Borba se nadaljuje.

Postavna vlada ima na svoji strani večino državnega zbora in tudi zaupanje ljudstva. Zato se noče poceniti udati. Radikalcem je tega čakanja že preveč, zato bi se radi začeli pogajati z Davidovičem, če ne bi jih pripustil na vlado. Toda radikalni stranki ni mogoče zaupati, dokler jo vodi Nikola Pašič. O njem je znano, da je čisto navaden političen slepar. Danes nekaj obljubi in podpiše, jutri se dela, da mu ni ničesar znanega. Leta 1918. je tako osleparil dr. Korošca v Ženevi, leta 1923. pa Hrvatje v Zagrebu. Ako bi se sedaj zopet prisleparil v vlado, bi bil takoj zopet gospodar vsega, Hrvatje bi zopet zapustili Belgrad in nevarnost bi bila, da nastane notranja krvava vojska.

Strah pred republiko.

Znano je, da se Radičeva stranka, v kateri so sedaj skoraj vsi Hrvatje, imenuje «Hrvaška republikanska kmečka stranka». Zato pravijo radikalci, da republikanska stranka ne sme biti deležna vlade, dokler ima država kralja. Noben pameten politik se ne boji Radičeve republike, samo kralja bi radi z njo ostrašili. Toda Radičeva republika se da čisto lepo spraviti pod kraljev plašč in gotovo je kralj bolj varen od republikanske strani kakor od strani svojih «zvestih» črnorokcev.

Za kaj se vrši borba.

Sedanja notranje-politična borba v Jugoslaviji ni samo radi oseb, nego predvsem radi vladnega načela. Starini hočejo vladati na podlagi kapitalizma, nacionalizma in nasilstva. Ta načela pa so od modernih strank zavrnjena. Prihodnost Jugoslavije se mora graditi po načelih socialne pravičnosti, narodne enakopravnosti in ljudske avtonomije. Zato ta borba ne bo še tako hitro končana, gotovo pa je, da ako se Pašičeva vlada še trikrat povrne, bo še trikrat in slednjič za vselej ven vržena.

Opozicionalni blok in klerikalci.

Glavni dnevnik napredne desnice v Rimu je priobčil minul teden tole poročilo: «Naš opozicionalni blok od popolarov do demokratov, od socialistov do maksimalistov se počasi pripravlja, da prevzame v doglednem času vlado; v skrbi pa je, ker ne ve, na koga bi se v Julijski Benečiji zanašal, ker se laški liberalci proti njemu, istotake komunisti. In glejte vraga! Našel je s posredovanjem popolarov in Turatijevih socialistov zaveznike v slovenskih klerikalcih, ki imajo krepko organizacijo tudi v hrvaškem delu Istre. Izven dvoma je, da je blok sklenil tudi pakt s slovenskimi klerikalci, ki so šli v zvezo s pogojem, da se svoječasno ukine Gentilijeva reforma za slovenske šole». K temu poročilu je dodalo «Delo» tole pripombo: «Ne vemo, koliko je na tem resnice: „Edinost“ je zase stvar takoj dementirala, češ, mi smo narod in kot tak sodelujemo z vsako vlado, ne vmešavamo se pa v italijanske notranje zadeve. Klerikalci o stvari previdno molčijo, iz njihovega zadržanja in posameznih dejani posl. Besednjaka, se pa da sklepati, da bo na tem vendar nekoliko resnice».

Mi pa pravimo: Ako je kaj resnice na teh rečeh, potem povemo le to, da bo naše ljudstvo hvaležno vsaki stranki, ki mu bo pomagala, da si zboljša svoj gospodarski ali kulturni položaj».

Plačajte naročnino!

Male novice

Kako se sopiri kapitalist.

Ime Castiglioni (izg. Kastiljoni) se zadnji čas velikokrat bere po časopisih. Castiglioni je Italijan. Prvo bogastvo je nagrabil med vojno. Po vojni je prišel na Dunaj in postal milijonar da malo takih; kosal se je z Rotšildom samim, če ga ni celo presegel. Denar je pa tudi razsiral tako, da ni lepo slišati. V neki ogrski tovarni je naročil zase eleganten salonski vagon. Ta vagon so izdelovali poldrugeto. Vagon ima posebno sprejemno sobo, pisalno sobo, spalnico in kopalnico. Oprava v vagonu je iz cedrovega lesa in iz črne ebenovine, v kopalnici vse iz marmorja. Tovarna je svoje lastne stroške cenila na 3 milijone lir. — Castiglioni je bil pristen vojni dobičkar; grabil je kakor škrt in razmetaval kakor obsedenec. Pa sedaj kaže, da je konec njegove slave. Dunajska «Depozitna banka», kjer je on gospodaril, je propadla; zgube je menda kakih 300 milijonov lir. Sedaj bo govorilo sodišče.

Volitve na švedskem.

Volitve za državni zbor na Švedskem so dale 133 poslancev za stranke s socialnim programom, narodno-liberalne stranke pa so dobile le 91 poslancev. Socialni program zmaguje povsod, pri nas pa so nekateri slepci, ki bi hoteli še nadalje šariti s starokopitnim liberalizmom.

Na koga so jezni?

Italijanji ljubijo vse Italijane, le na enega so jezni. Zamerijo namreč Kristofu Kolumbu, da je 1492. leta odkril Ameriko, kamor jih Amerikanci danes ne pustijo noter.

Kdo ga vzdržuje?

Neki naš prijatelj, ki je bil minul leden po opravkih na Tolminskem, nam je poslal tele vrstice: Dr. Wilfan je poklical v Trst v tajništvo nekega Gabrščka iz Tolminske okolice. To je faliran študent. Predlaskim je saril s komunistično bandero, zdaj pa je v službi kapitalistične družbe ter dobiva nad 1000 lir. Na Tolminskem se je, kakor sploh v Gorah, združilo ljudstvo v polno slogo tudi na prosvetnem polju; imajo nad 60 društev, seveda so izključeni izkoriščevalci ljudstva. Vsa ta prosvetna društva so organizirana v Zvezi. Ali ni šel ta falirani študent na Tolminsko ter agitiral proti složni združitvi vseh društev? Tako je na pr. šuntal v Volčah. Ker se vrnem v kratkem v Gore, bom nabral še gradiva, da se postavijo ti falitniki v pravo luč.

Radič e vnanji politiki.

«Riječ» je natisnila pogovor z voditeljem Hrvatov Štefanom Radičem. O vnanji politiki je povedal tele misli: «Jaz sem za gospodarsko zvezo obdonavskih držav. Čimprej pride do nje, tem bolje bo. Balkan pripada Slovanom, z Balkana treba pregnati vsak tuji vpliv, zlasti italijanski. Pri tem nam bi morali Čehi pomagati. Ruski vnanji minister Čičerin tudi tako misli. Če je med obdonavskimi državami možna tudi politična zveza, za sedaj ni mogoče reči. Tudi te misli ne izključujem. Jaz sem proti Rumuniji in ne bom dopustil, da bi jugoslovansko ljudstvo svojo kri prelivalo za grehe rumunske politike. Za Besarabijo ne sme Jugoslavija podpirati Rumunije v boju zoper Rusijo. Če pridem v vlado, bom delal proti Rumuniji. Male entente tudi ne bom podpiral, če se bo postavljala za Rumunijo».

Za ravnopravnost.

Listi poročajo, da so Turki, kateri bivajo v mejah Jugoslavije, zahtevali, da se vpelje v njihovih šolah turški jezik.

Besede in dejanja.

Angleži so v Ženevi zelo ganljivo govorili o Društvu narodov. Egiptovski minister Zaglul paša jih je brž zgrabil za iztegnjeni jezik: predlagal jim je, naj umaknejo svoje vojake iz Egipta. Pa so rekli Angleži, da ne, ker so vojaki potrebni za varstvo sueškega prekopa. Tedaj je Zaglul predlagal, naj se varstvo prekopa izroči Društvu narodov. Pa ta beseda ni bila Angležem všeč. Društvo narodov je le za špas, sueški prekop je pa gotov denar in pri denarju se špasi nehajo. Zato so Angleži udarili na drugo struno in predložili pašetu „pristržno zvezo“ med Anglijo in Egiptom, samo da bi molčal o nesrečnem Društvu narodov.

Mussolini-Marinkovič.

V Benetkah se vrši konferenca med odposlanstvom obeh sosednih držav. Na čelu jugoslovanske delegacije je dr. Otokar Rybar. Razpravljajo o skupnih vprašanjih na Reki, o opcijski pravici, o pravicah slovanske manjšine na Reki, o nekaterih točkah na meji, kjer inajo kmetje hišo v eni državi, zemljo pa v drugi, o zadržkih zadevah. Proti koncu meseca se bosta sestala tudi Mussolini ter jugoslovanski zunanji minister Marinkovič, ki ga držijo za izredno sposobnega veččaka.

Nove volitve na Angleskem.

Mac Donaldova delavska vlada je izgubila zaupanje pri večini državnega zbora. Pokazala se je preveč popustljivo nasproti komunistom. Neki komunist je bil tožen, da je pozival ljudi k upor, vlada pa je zadevo potlačila. Zato so se vzdignili konservativci in liberalci proti nji in je dobila nezaupnico. Za vlado je glasovalo 198 poslancev, proti nji pa 359. Zdaj je Macdonald razpustil parlament in bodo nove volitve že na dan 29. oktobra. Pri Angležih gre vse hitro odrok.

Kakšni so prvoboritelji.

Po vsch deželah, ker se uvede državna ali strankarska diktatura, se imenuje načelnik „prvoboritelj“, v Italiji pa imenujejo „Il Duce“. Španski narodni prvoboritelj je general De Rivera. Ta je dognal, da javni telefoni premalo nesejo, zato je dal telefonski obrat v privatne roke. Poskrbel pa je, da je ravnatelj telefonske družbe njegov 23 letni sin, ki bo dobival za to službo malenkostno letno plačico 25.000 pesetas, to je 65 tisoč lir, na mesec 5.400 lir. Poznamo še druge prvoboritelje, ki so mastno plačani.

Žabji možgani.

Znano je, da proces proti g. Kemperletu, oz. proti „Goriški Straži“ ni pravnega značaja, marveč političnega. Vladno politiko pa vodi v Gorici g. Nicolotti. Ta je dal pravzaprav obsoditi „Stražo“. Pa se bo podprefekt opekel. Zakaj obtoženec je vložil utok na drugo instanco in če to ne bo izdalo, pa v Rimu, kjer se bo sodilo v drugem razraju; v Rimu bo spoznala vsa laška javnost ter velik del Evrope zasluhte veleumnega Nicolottija. Mi mislimo, da bo g. Nicolotti prepozno spoznal svojo pomoto.

Fantovski dan na Sv. Gori.

V nedeljo 12. t. m. so se zbrali na Sv. Gori slovenski fantje. Dva poziva v Goriški Straži, kratka notica v Mallem listu — in prišlo jih je na Sv. Goro kot listja in trave; cenili so jih na 3500 samih fantov. To je moč organizacije! Sklenjeno je bilo, da bo k letu zopet velik tabor fantov na Sv. Gori. K letu bo na taboru, ako Bog da do 10 tisoč fantov iz vseh krajev našega Primorja.

Koliko gre v dim.

Neki Amerikanec je izračunal: če bi iz tobaka, ki se v enem letu na celotnem svetu pokadi, zvili dva palca debelo vrvi, potegnili bi jo lahko 30 krat okoli in okoli zemlje. Če bi ga zložili na en kup, nastala bi egiptovska piramida.

Zadnji slovenski nadškof v Gorici

Ako se razmere temeljito ne spremenijo, ako bo še nadalje razsajal nacionalizem, potem je mons. dr. Franc Sedej zadnji slovenski nadškof v Gorici. V četrtek je praznoval nadškof 70 letnico rojstva in ob tej priliki so se slovenske organizacije brez dogovora, brez poziva zbrale ter so se poklonile nadškofu.

Deputacija pri nadškofu.

Številno deputacijo je vodil in predstavil mons. Anton Berlot. Za njim je govoril poslanec dr. Engelbert Besednjak, ki je ko načelnik primorske politične organizacije poudarjal, da mora prava politika vselej imeti pred očmi moralno povzdigo ljudstva, kar je dosegljivo samo na verski podlagi. Inženir Rustja je prinesel udanostno izjavo Zadružne sveze, ki obsega 150 zadrug ter 40 tisoč članov. V imenu »Zbora svečnikov

svetega Pavla», v katerem so združeni vsi slovenski in hrvatski primorski duhovniki (razen par nasprotnikov), je govoril starosta Fr. Švara, v imenu »Prosvetne zveze«, največje zveze izobraževalnih društev, nastopil profesor Filip Terčelj; za »Alojzijevišče« je govoril dr. Brajša, za Dijaško zvezo, ki je danes po kakovosti in po delu največja dijaška organizacija v slovenskem delu Italije, je govoril Rado Bednarik, Goriško Mohorjevo družbo z 12.000 člani je zastopal mons. dr. Ličan, Marijine kongregacije z 9000 člani g. Leopold Cigoj itd.

Vsi so opazili in obsodili, da je manjkalo pol. društvo dr. Wilfana ter Šolsko društvo, ki tudi deluje na goriškem ozemlju. Nadškof je bil ginjen ob izrazih udanosti ter je nagovoril zbrane zastopnike v prisrčnih, globoko v srce segajočih besedah.

Nadškofovo življenje.

Nadškof se je rodil 1854. v Cerknem v stari kmečki hiši, sezidani kakor priča vklesana letnica — leta 1665. Latinske šole je dovršil v Gorici, ravnatoko bogoslovje, študiral na Dunaju ter postal profesor bogoslovja. Kardinal Missia mu je podelil kanonikat, leta 1906. pa je bil posvečen v nadškofa.

Nadškofovo delovanje.

Je velikansko. Ko je vojna prihrumela v deželo, je prvi priskočil beguncem na pomoč in zadnji je on zapustil deželo. On je dal ustanoviti pomožne odbore v Ljubljani in na Dunaju. Ko je vse izobraženstvo zapustilo ljudstvo, je nadškof ukazal duhovščini, da je sledila ubogim beguncem. Domači duhovniki so bili v tujini ljudstvu prava opora in tolažba, delili so z njim vse gorje in sledili ljudstvu tudi v begunske barake. Brez te podpore, ki jo je nadškof ljudstvu naklonil, bi se

begunstvo spremenilo v pravi pekel. Tako pa je ljudstvo v najbolj kritičnem času našlo tolažbo in zavetje.

Niti popisati se ne da ogromno nadškofovo delo v dušnem pastirstvu.

Za svobodo.

Ob vseh prilikah, ko je bilo treba dati odločilnih smernic ljudstvu, bil je on prvi na mestu; tako ob prevratu leta 1918., ob uredbi državne, civilne poroke in ob šolski reformi. Mogočno je dvignil svoj glas na merodajnem mestu za podučevanje veronauka v materinščini, kar je tudi losregel.

Občudovanja vreden je pogum in neustrašenost vladike, ko je bilo treba braniti Cerkev pred nasilji in krivicami. Vedno mu je bilo sveto načelo pravičnosti. Nikdar ni hotel postati orodje krivičnega nasilja. Krepko se je potegnil brez ozira na lastno osebo za preganjane duhovnike. Ko so v Istri in drugod s krutim nasiljem preganjali slovenske duhovnike, je bil on, ki se je skupno s tržaškim škofom Bartolomajem zatekel za pomoč do svete stolice in izšla je nato znamenita papeževa poslanica v prilogi preganjanim duhovnikom, ki je vzbudila veliko pozornost skoro po celi Evropi.

Pri imenovanju duhovnikov se ni dal plašiti pred grožnjami; kar mu je vest velevala, za to se je potegnil, če je bilo treba z rekurzi do najvišjega mesta.

Šele zgodovina bo mogla pravično oceniti trpljenje in zasluge Moža, ki je čuval dedščino apostolov na primorski zemlji.

Za ljudsko kulturo.

Nadškof je bil med ustanovitelji visokošolskega društva »Danica« na Dunaju. V Gorici je krepko branil pokojnega pesnika Simona Gregorčiča pred krivičnimi napadi. V Gorici je

ustanovil deško odgojevališče, letos celo gimnazijo, on je ustanovnik »Tiskovnega društva«, čigar pomen zna danes še malokdo pravično ceniti, dobrih je in opogumil je ustanovitev goriške Mohorjeve družbe.

Ni čuda, da se slovensko ljudstvo lanes tako tesno oklepa velikega vladike in gleda s ponosom nanj ki je vzoren svečenik, neprecenljiv delavec na kulturnem polju, oče svojemu preizkušnemu ljudstvu.

ZLODJEV NAUK

Slučajno nam je prišel v roke pastirski list, ki ga je izdal goriški nadškof po vojni. Prebrali smo ga in videli, kako nadškof obsoja dve načeli, ki jih mi pobijamo že od začetka: kapitalizem in nacionalizem.

Nadškof in kapitalizem.

Kar prepisimo, kar piše goriški nadškof o kapitalizmu:

«Zunanja vojna med narodi, ki je preobrazila lice Evrope, je sicer končana, notranja ali socialna pa traja dalje in narašča grozeče, ako se kmalu korenito ne reši. Vsled slabih političnih in gospodarskih razmer se pogreza ljudstvo vedno bolj v ubožstvo in revščino, med tem ko se denar in bogastvo kopičita v žepu spekulantov, oderuhov, kapitalistov, koristolovnih družb in bank; domači pridelki se nesemu izvažati, davkov in pristojb kmet in obrtnik ne moreta več plačevati, dela in zaslužka ni, uradniki in uslužbenci se odslavljajo, brezdelnost se množi, tako da morajo naši ljudje ljubo domovino zapuščati in se izseljevati. To so grenki sadovi nove dobe svobode in namišljenega povojnega miru.»

Nadškof in nacionalizem.

Nadškof prihaja nato k drugemu viru vsega zla, k peklenškemu nacionalizmu. Piše takole:

«S socialnim vprašanjem je v zvezi narodnostno vprašanje. Narodnost brez meje in vere je postala dandanes boginja, kateri se mora vse klanjati; država in narod sta več kakor vera, da celotna cerkev mora tema malikoma služiti. To oboževanje države in narodnosti je poganstvo. Starim Rimljanom je namreč veljalo načelo: blagor države bodi najvišja postava! Kdor ni bil Rimljan ali Grk — je veljal za barbara. Toda dandanes bi po grozni vojni morala vladati mir in bratstvo, ali vsled socialnih in narodnostnih razmer je še večje sovraštvo med narodi kakor pred vojno. Nacionalizem (pretirana narodnost) je najnovejša krivovera, katero je treba slovesno obsoditi, ker je zoper krščansko pravičnost in ljubezen. Ljubezen do svojega naroda in domovine je dobra, celotna Boga zapovedana, kakor je ljubezen do starišev tudi zapovedana. Saj je Stvarnik sam nam položil v srce večjo ljubezen do starišev in sorodnikov kakor do drugih ljudi. Narod, iz katerega izhajamo, pa je velika družina, velika krvna sorodnost, torej moramo rojake bolj ljubiti kakor pa tujce. Kako lep je Kristusov nauk o ljubezni do bližnjega in celotno do sovražnikov. Največja in prva zapoved je ljubiti Boga; Druga pa je tej enaka:

Ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe. Na teh dveh zapovedih sloni vsa postava in preroki (Mat. 22, 39, 40). Ljubezen je jedro krščanske popolnosti in zvezuje vse kreposti, kakor piše sv. Pavel: Pred vsem pa imejte ljubezen, ki je vez popolnosti (Kol. 3, 14). Ko bi zavladata prava krščanska ljubezen med narodi, bi bil konec prepirov.»

Naša pripomba.

Mi smo že pribili in to ponavljamo tudi danes: Kapitalizem je rodil svetovno vojno, z nacionalizmom pa so vojni liferantje (potom časnikov) podpihovali ljudstva za krvavo slanje. Posledica: 20 milijonov raztesenih mož in mladeničev okrog 8 milijonov vdov, 20 milijonov sirot, 25 tisoč slepcev, vsepovsod reva in žalost. Temu nasproti pa par tisoč vojnih liferantov, ki so si z dobavljanjem anonov, strojnih pušk, usnja, vojaške obleke pridobili na tisoče milijonov lenarja: frankov, kron, lir, dinarjev itd. Ti se veselijo.

Še ena pripomba.

Nacionalisti so vsi enaki. Nacionalisti v Italiji hočejo posili raznaroditi Slovence, Hrvate in Nemce. Nacionalisti na Češkem hočejo raznaroditi Nemce in Slovake. Nacionalisti na Francoskem hočejo raznaroditi Nemce. Nacionalisti v Jugoslaviji hočejo raznaroditi Madžare in druge manjšine. Kaj se pa to pravi? Oni hočejo spet nesreče, vojne itd. Zato smo mi načelni nasprotniki nacionalizma, ker vidimo v njem vir gorja in nesreč za vsa ljudstva na zemlji.

Naše stališče je torej popolnoma nasprotno »Eдинosti«, ki je črno na belem zapisala, da »je nacionalizem vir vsega, kar je v ljudstvu dobrega.« Mi širimo svoj nauk, ker smo prepričani, da bodo prejalislej vsa ljudstva videla, kateri nauk je pravi, kateri nauk je v korist ljudstvom in kateri je v korist vojnim liferantom. Mi smo za enakopravnost vseh narodov, naj živijo v katerikoli državi.

Pa se ena.

Mi trdimo, da delajo vojni liferantje vedno nato, da se ustvarjajo narodne manjšine. Liferantom je všeč, da vsak velik narod podjarmi del manjšega naroda. Zakaj s tem se delajo prihodnje vojne. Večina zatira manjšino, manjšina se punta, zunanje države pridejo prej ali slej na pomoč in tako se delajo vojne. Za liferante pa so vojne pravi vir blagostanja in sreče. Liferantje so vedno zoper to, da bi vsak narod stalno prišel do svoje države, zakaj potem bi padel en vzrok za nove vojne

PODLISTEK

Popotna torba strica Iaka.

III. Milano.

(Nadaljevanje)

Od stolnice sva krenila do kraljeve palače, si jo ogledala v naglici in šla na trg Piazza della Scala. Sredi trga stoji prekrasen kip slavnega slikarja Lionarda da Vinci (1452.-1519.), ki je v Milanu ustvaril svoja največja dela. Na tem trgu je tudi največje in najimamitnejše italijansko gledališče, v katerem je prostora za 4000 ljudi. Stopila sva na tramvaj, ki vozi proti vratom Garibaldijevim in izstopila na ulico Brera, da si ogledava slavno zbirko

slik. Sredi dvorišča tega muzeja stoji znani kip Napoleona kot rimskega cesarja z boginjo zmage v desnici, delo slavnega Canova. Po dvanajstih dvoranah so razstavljene slike, ena lepša od druge. Najmenitnejša je pa slika Marijine zaroke, ki jo je naslikal Rafael l. 1504. Se Jožu je bila jako všeč. »Gospod Miha so naši Frani dali takole sličico za novo leto. Ko jih bom kaj videl, jim moram povedati, da sem Marijino zaroko videl prav tisto, ki jo je slikar sam napravil«, je pripovedoval, na to pa silil in silil, naj greva še kam drugam; slikarji, da ima že preveč.

Ura je že davno odbila poldansko, ko sva stopila iz muzeja na ulico. Pokrepčala sva se v prvi gostilnici in ogledovala dalje. Videla sva star grad, milansko areno, znani slavolok miru

(Arco della pace), ves iz belega marmorja, par lepih cerkva in prišla slednjič do lepe cerkve Marije Milostne (S. Maria delle Grazie). Lepa je ta prostrana cerkev! Polna je umetnin, vedno so v njej tujci, ki občudujejo lepo stavbo in imenitne slikarije in kar je še največ vredno, vedno so v njej pobožni verniki, ki se pred milostno podobo nebeske delivke milosti priporočajo božjemu varstvu. Zraven cerkve je star samostan in v tem samostanu (sedaj je spremenjen v vojašnico) je v obednici slavna slika Kristusove zadnje večerje, ki jo je naslikal Lionardo da Vinci.

Jože je bil truden. »Pojdi se že soliti s svojimi slikarijami! Jaz sem jih že sit! Ne grem nobene več pogledat!« Nič ni pomagalo prigovarjanje, sedel je na zid in me čakal. Jaz sem pa stopil

skozi široka, obokana vrata na hodnik, kupil vstopnico in stopil v nekdanjo obednico. Čez celo sprednjo steno je naslikal Lionardo to svoje najlepše in največje delo. Žalibog, da je slika jako pokvarjena od vlage. Ravnotoliko, da se še spoznajo obrazi apostolov in Kristusa.

Še eno znamenitost sva obiskala ta dan! Cerkev sv. Ambroža, ki jo je sv. Ambrož sezidal iz ostankov Bakhovega templja. Ta cerkev je jako znamenita. L. 387. je v tej cerkvi sv. Ambrož krstil sv. Avgustina, ki se je spreobrnil vsled lepih njegovih pridig. 389. leta je sv. Ambrož zabranil vstop v cerkev cesarju Teodoziju, ker je pomoril več tisoč nedolžnih ljudi, v tej cerkvi so se lombardski kralji in nemški cesarji dali kronati z železno krono.

Borba 300 milijonskega naroda za svobodo

Nas list, ki si je zapisal na prapor boj zoper vse krivice, naj si bodo že narodne, gospodarske ali kulturne, ne more prezreti velikanske borbe, ki jo vrsijo Indijanci proti angleškemu nacionalizmu.

Kdo so Indijanci.

V južni Aziji sta dva polotoka, ki sta pod vladno Angležev. Angleži so z bojnimi ladjami in kanoni zavzeli tisto ogromno deželo ter so jo podvrgli svojemu gospodarstvu. 300 milijonov prebivalcev (za 8 Italij ali za 25 Jugoslavij) je dolgo let prenašalo angleško pest in mirno trpelo vse krivice. Sedaj pa je ljudstvo odprilo oči in se punta. Tako sta v očitni vojni angleško kraljestvo in indijansko ljudstvo.

Kaj hoče angleški nacionalizem?

Angleški nacionalizem hoče, kakor vsak drugi nacionalizem, da bo indijansko ljudstvo za vekomaj pod angleškim jarmom.

Kaj hočejo Indijanci?

Indijanci pa se borijo za popolno svobodo. Oni pravijo: «Mi si bomo sami odločili usodo. Mi hočemo samostojno državo, ki jo bomo tudi sami vladali.»

Kakana je angleška politika?

Angleži hočejo, da ostane indijansko ljudstvo nazadnjaško, da ne bi povsem spregledalo svojega položaja. Zato Angleži nasprotujejo šolam; od denarja, ki je letno namenjen za Indijo, porabijo 97% za druge svrhe in samo 3% za šolstvo; seveda grede največje svote za vojsko in kanone, da si tako zagotovijo posest Indije. Zato ni čudno, da ima Indija do 60% ljudi, ki ne znajo ne pisati ne brati. Indijanci si skušajo pomagati s privatnimi šolami. Toda angleški nacionalisti jih tudi tukaj ovirajo: na vsako šolo pošljejo policaja spijona, da pazi, da se nič ne govori zoper Angleško politiko.

Nacionalizem zoper vsako svobodo.

Angleži zatirajo indijansko ljudsko časopisje, plenijo časnike, jih prepovedujejo, urednike tirajo pred sodišča ter jih mečejo v ječe.

Kdo vodi indijansko gibanje.

Na čelu gibanja stoji neki Gandi; z njim so kmetje, delavci, mali obrtniki ter prosti poklici. Proti temu indijanskemu gibanju za svobodo pa so in-

dijanski kapitalisti, veleposestniki ter magnati. Ti se sicer delajo prijatelje ljudstva, toda za hrbtom držijo z vladno in njenimi organi. Kakor pri nas! Do 1905. je bilo indijansko ljudstvo še nekako mrtvo, od tedaj naprej pa se vedno bolj oklepa gibanja za svobodo. Ruski kmetje in delavci, ki so razrešili carski nacionalistični imperij, so Indijancem v veliko spodbudo.

Kako se Indijanci branijo.

Proti nasilju angleških nacionalistov odgovarjajo Indijanci takole. Oni bojkotirajo angleške trgovce in blago, zato pa pospešujejo svojo domačo obrt in trgovino; Indijanci vrsijo nasproti vladi «pasivno resistenco», to je: oni ovirajo vladno pri njenem delu; v zborih vedno glasujejo zoper proračun itd. Naše simpatije so na strani kulturno in gospodarsko zatiranih Indijancev, ki se borijo zoper kapitalistični angleški nacionalizem. Zivo želimo, naj bi oni — kakor sploh vsi narodi na svetu — čimprej učakali svoje osvobojenje.

aprovizacijo. Nekoč je dobil nad 200 salamov, da jih po nizki ceni razdeli med občanarje. Pa kaj je naredil gospod zupan? Prodal jih je krog 100 med občanarje, druge pa je skrtil. Ko pa so prišli v vas vojaki, ki so se odpravljali na fronto, je salame rezal na milimetrske rezine in jih je vse prodal. Namesto nekaj sto kron je inkasiral tisoče in tisoče.

Bela moka in krofi.

V neki vasi na Notranjskem pa sem kole doživel. Trgovec, ki je vodil aprovizacijo, je dobil krog 25 vreč mešane moke, dve vreči pa bele nularice. Imel je nalogo, da razdeli ono moko med

vse občanarje. 25 vreč mešane je razdelil med družine, dve vreči nularice pa je zase obdržal. In ko so ga ženske napadale, čes, kje je bela moka, je tajil in se pridusal, da je sploh ni dobil. Ljudstvo je stradalo, ni imelo niti kruha, magnatova žena pa je cvrla krofe.

Hiše so si zidali.

Po vojni sem se vrnil v te kraje, iz katerih sem odšel aprila 1918. In ko sem se vrnil, kaj sem čul in videl? Ta magnat si je zidal hišo, drugi si je naložil 20, 30, 50 tisoč v tržaške banke in sicer vedno pod drugim imenom. Odkod te hiše, odkod denar? To je denar pijavk, ki so pile kri ubogemu ljudstvu; to je denar ubogih družin, ki so stradale doma, mejtem ko je njih oče, mož zmrzoval v Galiciji; to je denar vdov in sirot, ki so hirale od dne do dne, medtem ko so magnatje bogateli.

Ljudstvo bi moralo biti proketo zarukano, ako ne bi spregledalo, da ne sme iti na limanice kapitalističnim listom, ki so jih ustanovili magnatje, da bi ga držali na uzdi. (Opomba uredništva: Hvala dopisniku! Prosimo, da nam bravci tudi od drugod popišejo, kako so ravnali magnatje med vojno).

Dvoboj Wilfan - Ekar.

Tako smo zadnjič naslovlili članek, v katerem smo poročali, da se je časnik Ekar dvignil proti edinjaški kliki. Dr. Wilfan pravi v «Edinosti», da on nima s to rečjo nič opraviti, in se huduje na «Mali list». Naj nam 3. doktor dovoli malo odgovora:

Nismo trdili, da je baš sam Wilfan posil slabe goverice proti Ekarju. Res pa je, da je ono gonjo spočela tista edinjaška patent-narodna klika, ki Wilfanovo ime rabi kot bojni ščit in se skriva pod njegov plašč. Zato nosi Wilfan moralčno odgovornost za ravnanje svoje stranke. Tako je pač pri vseh strankah na svetu.

Da se ona zadeva tudi dr. Wilfana tiče, je dokaz to, da je on prejel od Ekarja posebno pojasnilo. Če se ne bi stvar tikala Wilfana, bi se bil Ekar obrnil na kak drug naslov. Toda Ekar ve, da je Wilfan glava one stranke, ki je gonjo začela; ravno zato se je obrnil nanj.

Pripomnimo še to, da ni samo Ekar žrtev slične gonje od strani tistih narodnjakarjev: so cele litanije mož raznih poklicev, ki so morali občutiti «očetovsko palico», ki jo vihtj ista klika v imenu ljube sloge in pod patronanco dr. J. Wilfana.

Saj je gospodu doktorju znano, da je Mussolini kot poslanec pisal pismo glavnemu uredniku «Corriere della Sera», da ba on že pretepel obrekovalce, seveda da je pri tem «vzvišen visoko nad gonjo urednik sam.» To je Mussolini le pisal, v resnici pa je hotel s tem ravno njega udariti, kar je pozneje sam priznal.

Glede zadeve pa vztrajamo pri svojih trditvah, ker 2 × 2 je 4 in prav nič drugače. Za enkrat bomo molčali, dokler bo zadevo razsodila ljubljanska «Orjuna». Potem pa bomo — brez ozira nato, ali je prav g. dr. Wilfanu ali g. A. Ekarju ali ne — popisali boj edinjaške družbe proti časnikarju Ekarju, kar traja že deset let. Povedali bomo, da je pred 3 leti začela izhajati «Edinost» le trikrat na teden in to z nemenom, da bi mogli vreči na cesto Ekarja; ljudstvo je mislilo, da je «Edinost» postala vboga, zato je hitelo zbirati ter naneslo v sklad 36 tisoč lir; v resnici pa je list izvrstno izhajal. O tej vnebovpijoči krivici bomo točno poročali.

Gospodu Ekarju, ki je bil hud, ker smo njegovo pismo objavili, pa povemo, da smo mi le posneli, kar je on objavil v ljubljanski Orjuni. To pa smemo. Zakaj bi smela biti poučena o sporil Wilfan-Ekar samo ljubljanska gospoda, mi Primorci pa ne?

Zanimivosti.

Nevarna prisega.

Znani predsednik najvišjega sodišča na Nemškem, Leitgeb, je bil prej sodnik v nekem gorskem mestecu. Neki kmet bi bil moral priseči; Leitgeb je vedel, da bo mož po krivem prisegel in ga je skušal na vse načine odvreniti od prisega. Pa ni nič pomagalo; tudi, če mu je govoril o božji pravičnosti, se kmet ni dal pregovoriti. Tedaj zakliče Leitgeb sodniškemu slugi: «Odprite okna!» Sluga mu reče: «Gospod sodnik, saj vidite, kakšen veter je zunanaj!» «Nič ne de. Kajti sedaj bo tale pravdar po krivem prisegel in vrag bo prišel takoj ponj. Ali mislite, da si bom dal okna pobiti, ko ko letel vrag s krivoprisežnikom skoz?» «Gospod sodnik, rajši ne prisežem!» je zaklical prestrašeni pravdar in jo je odkuril brž domov.

Vojaki proti Pašiču.

V Srbiji je od prej navada, da so se vojaki mešali v politiko. Pašičevci so se zanašali, da bodo med vojaštvom našli več buteljnov kakor med civilisti. Pri drugem polku v Beogradu so dali vprašanje vsem oficirjem in vojakom, ali so zadovoljni z vladno Ljube Davidoviča, ali ne. Pašičevcem se je zelo potegnil nos, ko je ves regiment izrekel zadovoljnost z novo vladno. Samo 24 možicov je bilo za Pašiča.

Cena sladkorja.

pada. Pa ne v Italiji, marveč v Avstriji. Kilogram stane danes 12 000 kron, minul teden še 14 800 kron.

Po čem je lira?

Dne 15. oktobra si dal ali dobil:
za 100 dinarjev — 33 20 L.
za 100 č. kron — 68 — L.
za 100 fr. frankov 119 50 L.
za 100 avstr. kron — 3 20 st.
za 1 dolar — 22 75 L.
za 1 funt — 102 80 L.

„Pri nas ni bogatinov“.

(Dopis z Notranjskega).

Prav smejal sem se, ko sem bral v Novicah, da pri nas ne najdeš kapitalistov od Pule gor do Triglava. Ko bi poznal Novice tudi samo po teh besedah, bi precej vedel, čigav list so, kdo tiči za njimi. Jaz sem med vojsko dosti okrog hodil po Kranjskem, po Krasu in po Goriškem. In takrat sem spoznal, kaj je ubogo ljudstvo, kaj magnat, kaj se pravi trpeti in kaj se pravi odirati.

Salam za vojake.

V neki občini je zupan prejemal

«No to so znamenitosti, pa ne tiste malarije!» je zadovoljno kimal Jože pri moji razlagi. Tudi notranjsčina je znamenita. Takoj pri vohu te pozdravi kip papeža Pija IX. Dalje te zanima grobnica sv. Ambroža ter sv. Gervazija in Protazija pod velikim oltarjem. V tej cerkvi je tudi ohranjen nagrobnik kralja Pipina, sina Karla Velikega.

V cerkvi sva dobila starega duhovnika, ki nama je razkazal vse znamenitosti. Govoril je v milanskem narčju; Jože je nekaj časa vlekel na ušesa, a ni razumel prav nič, obsodil ga je, da je govoril francoski!

Večer se je naredil. Trudna sva bila. Vendar pa sva tudi midva — po zgledu Milančanov — zavila zvečer v Mestni log (Giardini pubblici).

«Milančani imajo pa res vse!» je

pohvalil prebivalce Jože, ko je videl v tem prekrasnem parku lepe kipe, gostilnice, umetna jezera, otočke. Sredi loga je igrala godba. Sedla sva k mizi, si naročila jedi in pijače in poslušala godbo. Krog naju so skakali gosposki otroci, deklice čez vrvice, dečki so se igrali s kolesi. Dolgo časa sva sedela na prijetnem hladu, s tramvajem sva se podala domov in kmalu zaspala.

«Veš kaj, Jaka», je rekel drugo jutro Jože, «nič ne pomaga vse skupaj! Tebi je lahko, ko imaš počitnice, kmet jih nima nikoli. Danes morava naprej!»

Vendar sva ostala še en dan v lepem Milanu. Ta dan sva si ogledala veliko bolnišnico, stavbo, ki jo vsak občuduje. Posebno okna so prav lepo izdelana. Obiskala sva tudi pokopališče, ki velja za eno najboljših ita-

lijanskih pokopališč. «To ti je vrt pa ne pokopališče», se je čudil Jože, ko sva vstopila skozi krasne oboke na prostrano pokopališče, ko ga okoli in okoli obdajajo visoke ciprese in široke palme. Hodila sva po velikanskem prostoru in občudovala sijajne spomenike. Jožu je bil najbolj všeč spomenik iz bronu, ki je predstavljal v naravni velikosti kmeta, ki s koso v roki stoji pred križem. Mene je presunil kip Kristusa, ki obdan od otročičev briše solze žalostni materi. Sicer je pa tukaj toliko lepote, da človek ne ve, kam bi gledal. So pa žal tudi taki spomeniki, ki človeka odbijajo.

Na koncu pokopališča je kramatorij za seziganje mrličev. Nekaterim ljudem ni všeč, da bi jih po smrti pokopali v zemljo, zato so si izmislili posebne peč. v katerih sezigajo trupla. Milansko je

dal sezidati Švicar Keller l. 1876. Kdor se hoče dati sezgati, mora to izraziti v oporoki in pristopiti v društvo, ki oskrbuje ta kramatorij. Katoliska cerkev prepoveduje seziganje mrličev in prepoveduje cerkvene obrede pri takem pogrebu. Stopila sva v veliko dvorano tega kramatorija in si ogledala razne napise. Tudi druge prostore bi si rada ogledala, pa ni bilo vratarja. Med krasnimi nagrobniki sva se spet povrnili proti izhodu. Trudna sva bila, zato sva sedla na kamenito klopico blizu izhoda. In čuj! Nad nama se v vejah košatega drevesa oglasi slavček, za njim drugi — kmalu se je lepo slavčev petje glasilo po tem blagopokojnem prostoru. «Oj kako je to lepo», je vzkliknil Jože. «Tu je pa res lepo počivati, ko se mrtvim slavčki pojo».

Dalje prihodnjič.

GOSPODARSTVO

20 tisoč nesrečnih.

Nedavno sem bral v «Malem listu» «Poslano», v katerem advokat dr. Godina sporoča, da je vložena sodnijska tožba še proti 400 članom Kmetijske in vrtnarske zadruga. Ubogim članom pretijo celo z eksekucijami.

Vidim, kako bo prišel birig ter v marsikateri hiši sekvestiral tu vola, tam kravo ali drugo. So tudi take kmečke družine, ki pri vsej najboljši volji ne zmorejo 72 lir. In čujem jok in stok ubogih vdov in sirot, ki jih tirajo pred oblastva. V duši se mi dviga gnev proti tistim voditeljem, ki — dasi sem jim javno dokazal krivdo — molčijo in molčijo. Zato tudi teh vrstic nisem namenil magnatom po deželi, niti advokatom-prvoboriteljem v Trstu, ampak samo večno teptanim kmetom, delavcem, obrtnikom in sličnim revešem.

V prvi vrsti pa ponovno pribijam krivdo gospoda dr. Jozefa Wilfana, ki sem mu — na pobudo samih članov — pred nedavnim časom ponudil načrt, kako bi oprostili člane dajatve in kako bi se zadeva brez velikih težav rešila. Obrnil sem se do kompetentnih faktorjev, to je do obeh poslancev. Do čim je eden takoj odgovoril, da je pripravljen sodelovati, je dr. Wilfan molčal. Tako je padla po njegovi krivdi resilna akcija v vodo.

Marsikaj, vse bi se dalo odpustiti dr. J. Wilfanu, tudi to, da je držal in drži vselej s podeželskimi magnati, da je dopustil, da je Jadranska banka imela 300 deležev pri dnevniku, tudi to, da je branil Jadransko banko; tega pa ni mogoče pozabiti, da je v času, ko je šlo za rešitev 4000 članov pred propadom «Kmetijske-vrtnarske zadruga», ko je bil povabljen na resilno akcijo, da je v tem trenutku odrekel sodelovanje. Niti stotinke nismo tirjali od njega, ampak samo — sodelovanje. To je neodpuščljivo.

Te vrste so namenjene trpinom, ki naj zapomnijo, kako je tržaska klika ravnila v času stiske. Gospodje te klike so sedaj daleč od Vas. Ko pa bodo prišli med Vas, ko boste videli avtomobile s člani tržaske klike, potem vedite, da so — volitve pred vratmi. Tedaj bodo leteli po deželi avtomobili po Krasu, po Brkinih, po Istri, po Poštojnskem, po Reški dolini. Tedaj bodo ti advokati rabil ljudstvo in njegove glasove. — Virgilij Štek.

Vinski zakon in ponarejevanje.

Kmetijsko-delavska zveza nam je poslala naslednje poročilo z ozirom na mnogostransko povpraševanje o določbah vinskega zakona glede na ponarejevanje vin. Važno je, da vsak vinogradnik ve, kaj sme dodajati moštu in vinu, česa pa ne.

Kaj smeš dodati moštu?

Zakon dopušča, da se dodajo moštu naslednje snovi: zgoščeni grozdni mošt ki se je naredil tako, da se je shlapila voda; apneni ogljenec, to je čisti marmornati prah ali kemično čista kreda, kalijev karbonat in kalijev bikarbonat; vinska kislina; citronova kislina, pa največ 100 gramov na hektar; čreslovina ali tanin (ki ga vsebuje kraški teran v obilni meri); žveplena sokislina; razni sulfiti; sladki filtri; sadra (gips, v tem slučaju pa je treba povedati, da je sadra v moštu); čiste vrele glivice; amonijev fosfat in amonijev karbonat, s katerima se redijo vrele glivice; živalsko ogle, sežgane kosti kot razbarvilo.

Česa moštu ne smeš dodati?

Prepovedano je dodati moštu sladkor, med, saharin; pepel, žvepleno kislino ter magnezijev karbonat.

Kaj smeš vinu primestati?

Vinu smeš primestati vse tisto, kar je dovoljeno moštu primestati, samo sadre ne smeš dodati. Vrhutega se sme primestati: ogljenčeva kislina, jajčni beljak, kri, sirnina ali kazein, želatina, kostni in ribji klej, španska zemlja, kaolin ter enocijan, s čimer se vino barva.

Česa ne smeš z vinom mesati?

Prepovedane so vse barve, ki niso iz vina, žveplena kislina, sladkor, glicerina, domača sol, petijot. Prepovedano je spremeniti črno vino v belo (prebarvanje), prepovedano je vino zgostiti potom zmrzovanja («Gefrierwein»). — Prihodnjič nekaj več.

Hvala goriških Slovencev.

Rimski zadrugar Julij Tamagnini si je ogledal primorske zadruga ter je o njih napisal dolgo zanimivo poročilo v glasilu rimske zadruga velenzeve. Tamagnini je bil v Istri, v Trstu in v Gorici ter preštudiral naše zadruga. S posebno pohvalo piše o goriških Slovencih in njihovih zadrugah. Obiskal je tajnika Doktoriča, čigar plodovito in zgledno delo opisuje v vznešenih besedah in ki mu je bil tolmač našega zadruga. Tamagnini trdi, da bi se morali laški zadrugarji učiti pri goriških Slovencih vztrajnosti ter smotrnosti.

O goriških zadrugah.

Tamagnini pravi, da goriški Slovenci nimajo samo zadruga hranilnic in posojilnic, ampak tudi konsumne ter pridobitvene zadruga, pri čemer z vsem občudovanjem govori o zadrugi tiskarni, zadrugi knjigovoznici ter čevljarski zadrugi. Tamagnini je bil v mirenski čevljarski zadrugi, kjer je občudoval moderne stroje, nad vse pa vzorno knjigovodstvo.

Gospodarski list.

Strokovnjak Tamagnini se je čudil razširjenosti «Gospodarskega lista» v tako malem ozemlju ter pri le 150 zadrugah. Nato razodene, da mu je uganko rešil g. Doktorič, ki mu je povedal, da pri nas berejo vsi kmetje, analfabetov da pri nas ni, da «Gospodarski list» roma od hiše do hiše in se ob koncu leta skrbno zveže ter hrani v knjižnici.

Zadruga zveza.

Tamagnini obširno opisuje življenje v goriški Zadrugi Zvezi, o kateri pravi, da v nasprotju z laškimi zvezami tvori za učlanjene zadruga zares živo središče.

Tamagnini pripoveduje o obisku, ki ga je imel pri bivšem poslancu Šteku, o katerem pravi, da je trdil on navdušen zadruga ter slednjič o raznih goriških organizacijah. Ob koncu pravi Tamagnini, da se upravičeno šteje Goriška zadruga zveza med najbolj popolne, kar jih je v mejah Italije.

Vinska enketa. Tržaski dnevnik je sprožil, naj se sestavi v vinskem vprašanju enketa. To je po našem prepričanju napak: 1. ker je namen enkete strankarski, ker se hoče objavljati v glasilu ene stranke. To je dobro povedal vinarški strokovnjak Just Usaj sam. Kdor bi sedaj enketiral v dnevniku, bi bil na sumu strankarskega udeleževanja in bi stvari le škodoval. — 2. ker je bila enketa precej popolna v «Gospodarskem listu», ki je bil tedaj edino gospodarsko glasilo na Primorskem. Ni treba tedaj kakor povzeti tiste razprave ter jih mestoma se izpolniti.

Dopolnilni davek za leto 1924.

Opozarjamo prizadete, da so dolžni tekom oktobra predložiti davčnim agenturam napoved za dopolnilni davek na dohodek za leto 1924. Predpisane vzorce dobiš brezplačno pri davčnih agenturah. Napoved so dolžni podati oni davkoplačevalci, katerih celotni davkom podvrženi letni dohodek (iz zemljišča, stavb, obrti, kapitala) presega v tekočem letu 10 tisoč lir. Celotni obdavčeni dohodek izračunaš tako, da sešteješ številke dohodkov, ki so vpisani v tekočih davčnih seznamih kot dohodki, ki so podvrženi davkom. Dohodek iz zemljiške posesti izračunaš tako, da pomnožiš zemljiški davek s številko 12,5. Na primer: Zemljiškega davka si plačal 200 lir. Dohodek iz zemljiške posesti znesse torej $200 \times 12,5 = 2500$ lir. Torej ne pozabite pravočasno podati napovedi!

Pozor, trgovci in obrtniki!

Na Južnem Tirolskem so si — kot v mnogih naših krajih — finančni nadzorovalni organi prisvajali pravico, da smejo pregledovati vse poslovne knjige. Trgovska zbornica v Bozenu je te dni posredovala pri prefekturi in prefektura je odločila takole: Zakon, po katerem imajo finančni organi pravico, da imajo vpogled v vse poslovne knjige, ko nadzorujejo višino dohodninskega davka, — ta zakon v novih pokrajinah do sedaj še ne velja.

Pač pa imajo finančni organi po zakonu o davku na blagovni promet pravico, vpogledati v sledeče poslovne knjige: v prve zapiske (strazza), žurnal, knjigo pisemskih prepisov in knjigo pobotnic. Do drugih poslovnih knjig finančni organi nimajo dostopa.

Vojna odškodnina-slovenskih državljanov.

Vsi oni jugoslovenski državljani, prebivajoči v kraljevini Italiji, ki imajo pravico do vojne odškodnine, oziroma so jo pravočasno naznanili, so v lastnem interesu naprošeni naj pošljejo njih natančne podatke (ime, priimek, značaj, bivališče), za skupno akcijo v dosego njihovih pravic predlagatelju: Ivanu Koudelka, SHS okrajni tajnik v p. Gorica, Corso Vittorio Emanuele III. št. 65.

Koliko jajec znese kokoš?

Bavarski ekonomijski svetnik Nebesky je gojil tri vrste perutnine in je opazoval, koliko jajec nesejo kokoši Vseh 28 kokoši je zneslo 1923. leta 2874 jajec, ene torej 102 jajci; «Italijanka» je znesla poprečno 124 jajec, faverolka 115, domača bavarska kokoš pa samo 71. Štiri najboljše «Italijanke» so pa znesle 650 jajec, ene 162, štiri najboljše favevolke 524, oziroma 131, štiri najboljše domače kokoši 417, oziroma 104. Glavni čas je primeroma pri vseh treh vrstah isti od marca do junija. Omenimo še najboljše in najslabše kokoši: najboljša italiska kokoš 180 jajec, najslabše 87; faverolka 142 in 81, domača kokoš 130 in 37. Iz teh števil je v prvi vrsti razvidno, koliko boljše so umetno gojene vrste, kakor navadne domače. «Italijanke» so se izkazale tudi v tem, da so legle ves čas skoraj popolnoma enako, od marca pa do junija.

Trgovina na debelo. Cilindri (valjčki) za luči, št. 3, 5, 8 in 11, iz najčistejšega kristaliziranega stekla, spravljeni v kartonastih skatljah namesto v slami. Cene brez konkurence. Izključna prodaja za Trst, Istro, Dalmacijo in Furlanijo

JOSIP KLUN

V. Mazzini 48 (proj. V. Nuova).

Zobozdravnik

dr. Lojz Kraigher

specialist za bolezni v ustih in za zobeh sprejema za vsa zobozdravniška in zobotehniška opravila v Gorici, na Travniku 20 (Piazza della Vittoria) od 9-12 in od 3-5.

A. DELLA SAVIA & Co.

Trst. Via Ghega 3, telefon 10-37 edini razprodajalec vina

OPOLLO

pristnega domačega pridelka z otoku

LASTOVO, DALMACIJA

Dostavlja se brezplačno na dom v sodkih in pletenkah.

Za preprodajalce znižane cene.

Dr. Ettore D'Ossvaldo

GORICA

Corso Verdi 24 (Trgovski dom).

Specialist za očesne bolezni Perfeccioniran na dunajski kliniki. Ordinira od 10-12 in od 3-4.

Zobozdravniški ambulatorij

Zobotehnik

M. Godina

Via Genova št. 13 prvo nad. TRST

od 9-1, od 3-7

— ob nedeljah od 10-12 —

Knjigarna in papirnica

J. ŠTOKA - TRST

Via Milano 37

se priporoča sl. občinstvu v mestu in na deželi, župam, občinskim in šolskim uradom, pisarnam, obrtnikom, trgovcem in zasebnikom.

— Lastna knjigovoznica. —

Založba Vedež, Kleinmayerjeve ital.-slov. slovnice, slov.-italijanskega in ital.-slovenskega slovarja. — Ima v zalogi vse najnovejšje slov. knjige.

Velika skladišča

steklenine, porcelana, zemljenega, blaga, šip za stavbe in emailirane kuhinjske posode

Eskluzivna zaloga za Julijsko Benečijo

Zemljenega, belega in dekoriranega posodja „Anelli“. — Zemljene kuhinjske posode „Vulcania“. — Konservnih vaz za vkuhanje sadja „Weck“.

Debiasio & Domenis - Trst

Pisarne in skladišča: Via Coroneo 13 in v prosti luki mag. št. 2 priti. vrata 15

MALI OGLASI

UMETNA GNOJILA: Tomasovo žlindro in kalijevo sol oddaja Kmetijsko društvo v Vipavi.

RUDOLF OSTROUŠKA v Lokvi pri Divaču ima na prodaj šest kleparskih strojev in drugo kleparsko orodje.

Kemperle že vdrugič na zatožni klopi

Komaj je bil prvi proces dovršen, že se je začela nova obravnava in sicer spet proti uredniku Kemperletu. V pondeljek, 13. oktobra je prejel g. Kemperle ob 11. uri zjutraj povabilo, da bo še istega dne ob 3½ popoldne sodna obravnava pred senatom. Kemperle je bil obtožen, da je »Goriška Straža« prinesla 6 dni prej, namreč 6. oktobra uvodnik »Zakaj plačujemo davke?«. Kemperletu ni preostalo drugo ko da je hitro poiskal odvetnika.

Kaj je Kemperle zakrivil?

Objavil je članek, ki se glasi takole:

„Zakaj plačujemo davke?“

Mesec za mesecem nosijo naši kmetje in obrtniki predpisane davke v urade. Zakaj moderna država potrebuje ogromnega denarja, da more vršiti obsežne naloge v korist skupnosti. Vsa ta reka denarja, ki teče iz rok državljanov v državno blagajno, se pa mora v drugi obliki zopet vračati med ljudstvo in mu nositi korist. S tem denarjem vzdržuje vlada vojne čete, uradništvo, sodno upravo, z njim dviga gospodarstvo in skrbi za šolstvo ter druge kulturne in socialne potrebe.

Koliko državnega denarja, h kateremu tudi slovenski državljan prispevamo, se obrne v prid našega domačega prebivalstva?

Mi plačujemo italijanske šole za slovensko dečo. Plačujemo sodišča, kjer za naš jezik ni prostora. Vzdržujemo uradnike, ki bi morali biti služabniki ljudstva, a so njega vladarji. Prispevamo za črno milico, ki se je v naši domaćini žalostno proslavila. Žulji naših ljudi gredo v blagajne, iz katerih se plačujejo zavodi za potujčevanje slovenske dece. Pred nami pa leže proračuni slovenskih občin in groza pretresa človeku srce, ko jih gleda. Prefektura je iz njih ertala postavke za zneske, ki so jih slovenske občine hotele darovati slovenskim sirotam. Kako daleč gre mrznja proti našemu rodu; niti pred solzami sirot se ne ustavi!

In dalje! Velika šolska reforma je prinesla italijanskemu ljudstvu celo vrsto izbornih sol, ki jih tudi mi po-

magamo vzdrževati. Slovensko šolstvo je pa uničila. Še več! Na vsem svetu ne najdeš narodne manjšine, ki bi ne smela otvarjati zasebnih sol z materinskimi učnim jezikom. Slovani v Italiji tega ne smemo. Iz našega denarja kujejo meč, ki je nastavljen na srce slovenske mladine. Z našim denarjem moramo prispevati, da se naši otroci hitreje odtujijo rodnemu domu in jeziku.

Zveza narodov je določila, kaksne dolžnosti imajo države do narodnih manjšin. Med drugim pravi ta listina: »V OKRAJIH, KJER SO ZNATNE NARODNE MANJŠINE, PRIPADE NARODNIM MANJŠINAM SORAZMERNI DELEŽ NA DRŽAVNIH SREDSTVIH, KI SO ODMENJENA ZA VZGOJO, VERSTVO IN DOBRODELNOST«.

Slovinci imamo torej priznano pravico, da dobimo od države sorazmerni delež za slovensko šolstvo, za slovenske kulturne in dobrodelne zavode. Do danes je vlada teptala to našo pravico. Čast Italije zahteva, da izpolni to temeljno dolžnost, da bomo Slovenci vedeli, zakaj plačujemo davke.»

Kemperle pred sodniki.

Državni pravdnik je skušal dokazati, da je članek poln mrznje proti Italiji in italijanskemu narodu. Članek je izrazil Kemperletovega mišljenja. Pod Avstrijo sta se borila laški in slovenski narod za svoje narodne pravice; to je bilo umljivo tedaj, ker je bila Avstrija pač sestavljena iz mnogih narodov, Italija pa je enonarodna država in ne more trpeti ekscesov; zato je potrebno, da se ti izrastki zatrejo. Predlagam, da se obtoženec obsodi na 9 mesecev ječe.

Obramba in obsodba.

Zagovornika dr. Stojan Brajsa ter dr. Nikolaj Tonkli sta obtoženca sijajno branila. Toda to vse ni nič pomagalo. Senat je obsodil Kemperleta na 5 mesecev ječe ter 100 lir globe.

Ker je bil v prvi obravnavi obtoženec obsojen na 4½ mesece, topot pa na 5 mesecev, bo moral Kemperle prebiti v ječi 9½ mesecev.

Gospod Kemperle je vložil priziv na drugo istanco.

Kaj nam z dežele pišejo

LOKEV.

Prejeli smo dopis iz kmečke roke, ki pa je predolg, zato ga skrajšamo. Naznanjamo, da je oblastvo zopet postavilo za učitelja g. Slavojca Praprotnika, ki so ga predlanskem odslovili. To je vsem nam v veselje. Praprotnik je trgovec, pa tako vesten in pošten, da ne vemo, če sploh ima kje par. Kot učitelj je bil vselej vzoren in kar najboljši vzgojitelj naših otrok. Njegovo poštenje in njegova neodvidnost sta vzrok, da ga magpatje ne ljubijo preveč, zato pa vziva ravno od proletarcev, ki so velikanska večina prebivalcev, največje spoštovanje.

SKOPO.

Uradništvo je prejelo popravek od župana z ozirom na dopis v predzadnji številki. Popravek se glasi v bistvu tako: »Pisec mi očita, da se o priliki obiska presvetlega škofa nisem hotel udeležiti sprejema. Na to točko odgovarjam, da sem odredil vse potrebno za dostojen sprejem. Dasiravno bi bil rad navzoč pri tej redki slavnosti, sem bil žal nujno pozvan na prefekturo v Trst, kar lahko dokazem. Dalje pisec očita, da sem se sramoval radi farovza, ker ga nisem prebelil in popravil. Na to odgovarjam, da je to bilo vsled že tako ogromnega davka nemogoče vključiti vsemu prizadevanju. Obnovili pa ga bomo prej ko mogoče. Dalje ni res, da komandiram duhovniku, naj poje veliko mašo; ni res, da nosim o priliki

fašistovskih slavnosti petrolejke na zvonik. Kar sem odredil v ti zadevi, sem storil na ukaz varnostnih organov in višje oblasti, kateri se nisem mogel ustavljati. Ferdinand Živec, župan.

KONTOVELJ.

Te pa ne smemo pozabiti. Ob birmovanju so pri nas sprejeli škofa prav slovesno. Nagovor je držal znani ateist dr. Pertot, urednik Edinosti, ki ne veruje ne v Boga ne v hudiča. Govoril je nekam zmešano in puhlo, da so se v škofovem spremstvu spogledovali in muzali. Pa že to je smešno, da je brezverec, ki ne spoznava svetih zakramentov, govoril v imenu krščanskega ljudstva in prosil škofa, naj pošlje na Kontovelj duhovnika. To je prav debela hinavščina! Edinjska organizacija samo je s svojo proticerkveno vzgojo največ doprinesla, da nimamo domačih duhovnikov, ker so studentom omrazili vero in duhovski stan. Če bi pa hoteli na škofiji znati, zakaj se je doktor tako za-pertot-il, povemo, da samo zato, da se hlina »te gmanj fulki«.

PODGRAD v Istri.

Z letino smo letos bolj zadovoljni kakor prejšnja leta. Fižola se je prilično dosti pridelala. Krompirja tudi, samo škoda je, ker zelo gnije. Sena imamo za obilo, lahko bi ga tudi prodajali, pa je slaba kupčija. Naša gora je začela pešati. Prva leta smo govorili, da drv ne bo nikoli zmanjkalo, pa smo tudi to ućakali. Nekteri gospodarji so po-

prodali vole, ker nimajo več kaj voziti. Začeti homo morali tako kakor v Hrušici. Tam so že zdavnaj poprej uničili goro in potem jih je rešila mlekarina. Morali bomo tudi mi bolj umno rediti živino, kakor smo doslej. — Italijanski otroški vrtec se je spet začel, pa hodi le malo otrok noter, se tisti skoraj vsi iz Račic; mi za to komedijo ne maramo. — V nedeljo 19. t. m. bodo pri nas občinske volitve. Komisar je že šel proč.

TOMAJ.

Svoječasno je bilo v Tomaju pred cerkvijo razglašeno, da se bo vršila v Utovljah dražba, s katero se je dajalo v najem neko posestvo. Ko so bili kmetje zbrani je utovski »baron« razglasil, da smejo dražiti samo tisti, ki imajo pri sebi denar, da bodo takoj plačali celo najemnino. Ljudje niso bili na to pripravljeni, ker navada ni taka, zato so se začeli razhajati. Posestvo pa je vzel v najem »vladar« sam za nizko ceno. Kdor zna, pa zna!

ČRNİKAL.

Prav blizu naše vasi se je zgodil v torek dopoldne velik zločin. Dva orožnika z naše postaje sta bila ubita na cesti z revolverjem, ko sta se vracala s pa-

trulje proti vasi. V luži krvi ju je našla neka žena ležati in vsa prestrašena pritekla v vas povedat grozno novico. Vse je drlo gledat. Hitro so se začela tudi poizvedovanja za morilci. Nekje pri Predloki so prijeli cigansko družbo, o kateri se sumi, da je kriva tega hudo-delstva. Pri enem teh ciganov so našli pištolo. Bali smo se že, da ne bi padel sum na poštene domače ljudi, ki se vsi zgražajo nad tem dejanjem.

MATENJAVAS.

Dne 2. 10. je dekliska Marijina družba priredila Volčevo igro: Roka božja. Dekleta so dobro igrале. Igra je prav lepa in poučna: videli smo, da gosposko spakovanje in zametanje vere nič ne pomaga, pač pa poštenost in pridnost. — Od smeha smo hoteli popokati, ko so fantje igrali šaljivi prizor »kmet in fotograf«. K predstavi je prišlo tudi več deklet iz Postojne, kar moramo pohvaliti. Saj na ta način se tudi spoznavamo in bodrimo k vzajemnemu izobraževalnemu delu.

Naša pošta.

Tomaj. O utovskem zvoniku prihodnjije.

Tiskarna Spazzal.

NAŠA ZAVAROVALNICA

„L' UNION“

ustanovljena 1828

je največji svetovni zavarovalni zavod

AUGUST RAVNIK gen. zastopnik

GORICA - Corso Vittorio Emanuele III, 28 - GORICA

Andrej Purič Kovaški mojster

TRST

Via Media št. 6

Izvršuje

Vsakovrstna stavbena dela. - Zelezne ograje in omrežja - Takojšnja izvršitev. Štedilniki vseh vrst. Izdeluje tudi Zelezne rolettes.

Poprave Spopolnitve

Čevljarnica FORCESSIN

Je najboljša zaloga z dobrim blagom.

Trst via Cappin 5 pri Sv. Jakobu Trst

Vseh čevljarjev najbolj fin je tržaški Forcessin.

Kdor se enkrat tam obruje, vedno potlej tam kupuje.

Pojdi k njemu tudi ti, videl boš, da prav nar di.

Čevljarnica FORCESSIN

Zobotehnični ambulatorij

TRST, Via Settefontane št. 6, I nad.

odprt vsak dan od 9.—13. in od 15.—19. Izvršujejo se hitro in točno vsa dela z zlatom kakor tudi zobnice s kavčukom.

Slovincem 20% popusta. - Delo zajamčeno

EGIDIJ SCHIFFLIN, koncesijonirani zobotehnik.